

I УВОД

У овом специјалистичком раду бавим се материјом стицања права својине, које представља најважнији институт не само у области стварног права, већ и правног система уопште.

Својинска овлашћења су право коришћења, убирања плодова и располагања ствари, у границама дозвољеним правом. У оквиру стварних права својина је најважнија, јер носиоцу признаје најшира овлашћења на ствари, укључујући и право располагања. Својина постоји колико и друштвени односи уопште, само се у зависности од степена развоја друштва јавља у различитим облицима. Тако је римско право познавало колективни и приватни облик својине. Колективна својина је имала више титулара на једној ствари, који се међусобно ограничавају у њеном коришћењу и држању. У римском друштву својина се није испољавала само као право на стварима, већ и над лицима, првенствено робовима, затим као власт *pater familias-a* над члановима домаћинства. За разлику од колективне, приватна својина за титулара има само једно лице, а у случају да их је више сматрају се цјелином, те не обухвата неимовинска права. Концепт приватне својине којег је изградило римско право бива напуштен у средњем вијеку, па долази до поновног успостављања колективне својине, што је било у складу са структуром и организацијом средњевјековне феудалне државе. Колективна својина припадала је колективу, а свако је имао ограничена права на ствари и могао је предузимати само оне радње на које је овлашћен од стране вишег феудалца, који је такође наметао разна ограничења и обавезе које су појединци морали испуњавати. У XIX вијеку долази до значајних реформи грађанског права у виду доношења кодификација у развијеним европским земљама, које поново прихватају индивидуалну својину као основни облик својине. Индивидуална својина касније је одбачена у земљама у којима је у првој половини XX вијека успостављено социјалистичко друштвено уређење, гдје се као основни облик својине уводи колективна својина која се означавала као друштвена, народна и слично. Такав је био случај и са СФРЈ. Новим законодавним рјешењима код нас је поново укинут концепт друштвене својине, а приватна својина прихваћена је као једини својински облик.

При изучавању својине треба имати у виду да она није само правна категорија, јер има снажан утицај на развој друштва, а нарочито његове привредно-социјалне и друштвено-економске сфере. Од својине зависе степен развоја и облици промета, тј. облигационог права, а односи у браку и породици су такође у великој мјери одређени облицима својине. Код нас су начини стицања права својине прописани Законом о стварним правима Републике Српске, који доноси низ нових рјешења у односу на раније законодавство и представља један од најзначајнијих докумената те врсте донесених у процесу транзиције са социјалистичког правног модела на нови правни систем који треба у што већој мјери да буде у складу са модерним законодавствима развијених земаља.